Activiteitengids

Nationale Actiedag Weerbaar Erfgoed

14 mei 2025

Cultural Emergency Response

unesco Nederlandse Commissie

blue shield Nederland

Inhoud

P.4
Inleiding

P.6
Wat doen wij?

P.11
Wat kunnen jullie doen?

P.25
Wat doen anderen?

P.30
Communicatie en Branding

Beste collega,

Welkom bij de activiteitengids voor de Actiedag Weerbaar Erfgoed 2025!

De actiedag is een jaarlijks initiatief om de weerbaarheid van cultureel erfgoed in het Koninkrijk der Nederlanden te versterken. De eerste editie, gepland op 14 mei 2025, richt zich op het bevorderen van collectieveiligheid en crisisbewustzijn binnen de gehele erfgoedsector. Met deze actiedag voor en door de sector hopen we een stap te zetten in de bescherming van zowel materieel als immaterieel erfgoed bij kleine incidenten maar ook bij grootschalige crises.

De Actiedag Weerbaar Erfgoed is dé gelegenheid om met elkaar in actie te komen en het belang van erfgoedbescherming binnen de eigen organisatie, maar ook lokaal en nationaal onder de aandacht te brengen. Met deze gids bieden we jullie als collega-instellingen een handvat bij het organiseren van eigen activiteiten die bijdragen aan dit doel. Of je nu kiest voor een crisis-oefening, een workshop risicobeheer of een publiekslezing, elk initiatief draagt bij aan een veerkrachtigere erfgoedsector in deze uitdagende tijden.

We doen dit samen!

Doe mee en verbind je aan een groeiende groep van instellingen en professionals die zich inzet voor de bescherming van onze geschiedenis en cultuur. Wij nodigen je uit om deze gids te gebruiken als inspiratie en leidraad voor een eigen bijdrage aan de Actiedag Weerbaar Erfgoed 2025.

Namens de organiserende partijen – de Nederlandse Unesco Commissie, Blue Shield Nederland, Cultural Emergency Response en *andere betrokken partners* – wensen wij je een inspirerende en leerzame Actiedag Weerbaar Erfgoed 2025.

Let op: er komen steeds meer activiteiten en initiatieven bij! Daarom krijgt deze activiteitengids in de aanloop naar de actiedag regelmatig updates. Check de Unesco-website voor de nieuwste versie van de gids en het programma.

Inleiding

Deze gids is samengesteld als ondersteuning bij het organiseren van activiteiten tijdens de Actiedag Weerbaar Erfgoed op 14 mei 2025. Je vindt hierin praktische voorbeelden, tips en inspiratie om op een betekenisvolle manier bij te dragen aan de bescherming van erfgoed. Elk hoofdstuk in deze gids biedt concrete handvatten om aan de slag te gaan, van voorgestelde activiteiten met uitwerkingen tot communicatiemateriaal dat je direct kunt inzetten. En bedenk: het hoeft niet allemaal heel ingewikkeld of groot(s) te zijn, ook kleine beetjes helpen!

Wat kun je verwachten?

Activiteiten door organisatie en partners: In dit hoofdstuk vind je een overzicht van de activiteiten die de Nederlandse Unesco Commissie en haar partners organiseren. Sluit gerust aan of laat je inspireren door hun aanpak.

Uitgewerkte initiatieven voor eigen deelname: We hebben zes activiteiten geselecteerd die je zelf kunt doen: compleet met stappenplannen, checklists en praktische tips. Van crisisoefeningen tot lezingen en workshops – je vindt hier van alles voor een succesvolle uitvoering.

Overige inspiratie voor activiteiten: Voor instellingen die iets anders willen proberen of extra inspiratie zoeken, biedt dit hoofdstuk aanvullende ideeën en voorbeelden vanuit deelnemende instellingen. Het bevat suggesties voor zowel grote als kleine initiatieven die bijdragen aan het doel van deze dag.

Communicatiemateriaal en branding: Dit hoofdstuk biedt meer informatie over de communicatie naar de pers en socials. Zo zorg je voor herkenbaarheid en help je de gezamenlijke boodschap van deze actiedag te versterken. Het zal op korte termijn worden aangevuld met een toolkit, hastags en sjablonen.

Waarom 14 mei?

De keuze voor 14 mei is niet willekeurig. Op deze dag, in 1954, werd in Den Haag het Unesco Haags Verdrag voor de bescherming van cultureel erfgoed bij gewapende conflicten ondertekend. Dit verdrag benadrukt het belang van erfgoed voor onze gemeenschappelijke identiteit en geschiedenis. Het herinnert ons aan de verantwoordelijkheid om dit erfgoed te beschermen, juist in tijden van vrede, zodat het bestand is tegen de risico's van crises en conflicten in de toekomst.

14 mei heeft ook een symbolische betekenis in de Nederlandse geschiedenis: het is de dag waarop Rotterdam in 1940 zwaar werd getroffen door bombardementen. Dit historische moment onderstreept hoe kwetsbaar erfgoed kan zijn in tijden van geweld en de impact die vernietiging heeft op gemeenschappen.

Met de Nationale Actiedag Weerbaar Erfgoed op 14 mei willen we stil staan bij deze geschiedenis én vooruitkijken. Het is een oproep tot bewustwording, samenwerking en actie om ons cultureel erfgoed te beschermen tegen toekomstige bedreigingen, zoals klimaatverandering, cyberaanvallen en maatschappelijke onrust. Deze dag verbindt het verleden met de toekomst en zet aan tot concrete stappen om erfgoed voor komende generaties veilig te stellen.

Wil je meer weten over het Unesco Haags Verdrag van 1954?
Neem eens een duik in de kennisbank van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed of bekijk het verdrag op de site van de Nederlandse Unesco Commissie.

14 mei 2025

Wat doen wij?

Overzicht

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Workshop 'Crisis! Kom in Actie!

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland
Webinar Immaterieel erfgoed: Weerbaar in Tijden van Klimaatverandering

DEN | Kennisinstituut Cultuur & Digitale Veiligheid
Webinar Digitale Veiligheid

Nationaal Archief x Blue Shield Nederland
Lunchlezing 'Kunstbunkers en Cultuurkaravanen'

Unesco Jongerencommissie x JongVNK x ErfgoedJong
Middagprogramma 17 mei: Erfgoed in Beweging

Mauritshuis
Expertsessie: Crisisbestendigheid op Maat

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

Workshop Crisis! Kom in Actie!

Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

Woensdag 14 mei
Ronde 1: 9:15 - 12:30 uur
Ronde 2: 13:15 - 16:30 uur

CollectieCentrum Nederland
Verbindingsweg 1
3826 PC Amersfoort

Je wilt er niet aan denken; een crisis zoals overstroming, black out of erger... En toch, voorbereid zijn op een crisis, klein of groot, kan schade aan erfgoed voorkomen of beperken. Tijdens een crisis werkt een instelling op een andere manier dan onder de normale omstandigheden. De reguliere organisatie maakt plaats voor de crisisorganisatie. Maar hoe vorm je een crisisteam, wie zitten daarin? Wanneer komt het crisisteam bijeen, en wie neemt uiteindelijk de beslissingen? Hoewel de praktijk vaak weerbarstig is, weet je met een goede voorbereiding net even beter hoe te handelen tijdens en na een crisis.

De workshop biedt je informatie over crisismanagement en er zijn twee oefenmomenten: een scenario en de Serious Game.

Meer informatie en aanmelden via: **Website RCE**

De workshop gaat door bij minimaal aantal deelnemers van 10
Max aantal deelnemers per workshop is 40

Webinar Immaterieel erfgoed: Weerbaar in Tijden van Klimaatverandering

Kenniscentrum Immaterieel Erfgoed Nederland

KENNISCENTRUM IMMATERIEEL ERFGOED NEDERLAND

Woensdag 14 mei
15:00 - 16:30 uur
Online via Teams

Wanneer we het hebben over immaterieel erfgoed en klimaatverandering zijn er meerdere kanten we hierbij moeten meenemen.
Zo kan immaterieel erfgoed aan de ene kant een grote rol spelen in klimaatadaptatie en mitigatie. Denk aan de kennis en kunde rond watermolens om (overvloedig) water te beheren. Tegelijkertijd kunnen beoefenaars van immaterieel erfgoed ook uitdagingen ervaren door weersextremen als gevolg van klimaatverandering. Hiermee komt het immaterieel erfgoed zelf ook onder druk te staan. Daarom is het nodig om actie te ondernemen om dat levende erfgoed te kunnen blijven doorgeven.

In deze webinar gaan we middels verschillende voorbeelden dieper in op die verschillende kanten van immaterieel erfgoed en klimaatverandering. Welke nieuwe of hernieuwde rol kan immaterieel erfgoed hebben in klimaatadaptatie en welke acties ondernemen beoefenaars om hun erfgoed een toekomst te geven?

Aanmelden via online formulier.

DEN
Kennisinstituut cultuur & digitale transformatie

Webinar Cyberveiligheid in de Culturele Sector

DEN | Kennisinstituut Cultuur & Digitale Veiligheid

Woensdag 14 mei
14:00-15:00 uur
Online via Teams

Is cyberveilig nou echt een onderwerp waar we ons binnen de culturele sector mee bezig moeten houden? Hoe dan?! Ja, cyberveiligheid is ook voor de culturele sector van essentieel belang. De digitale crimineel staat ook bij jou voor de deur, vaker dan je denkt.

In deze interactieve sessie gaan we in op de revelatie van het onderwerp cybersecurity voor culturele organisaties en bieden we sectorspecifieke voorbeelden en praktische tips & tricks om mee aan de gang te gaan. Wat kan je preventief doen, hoe breng je de risico's in kaart en hoe zorg je beleidsmatig voor een cyberveilige organisatie?

Het is gericht op medewerkers die verantwoordelijk zijn voor ICT en/of de beveiliging van hun organisatie en management.

Meer informatie en aanmelden via dit **formulier**..
Het maximaal aantal deelnemers is 20 personen.

Lunchlezing *Kunstbunkers en Cultuurkaravanen*

Nationaal Archief x Blue Shield Nederland

nationaal archief

blue shield Nederland

Woensdag 14 mei
12:00 - 13:30 uur

Nationaal Archief
Prins Willem-Alexanderhof 20
2595 BT Den Haag

Het Nationaal Archief en Blue Shield Nederland organiseren een interessante lunchlezing door Andrea Kieskamp over bescherming van erfgoed tijdens de Tweede Wereldoorlog. Het wordt een inspirerend verhaal op basis van het boek *Kunstbunkers en Cultuurkaravanen*.

Iedereen is welkom en uiteraard is lunch inbegrepen!

Meer informatie en aanmelden via: Website NA

Middagprogramma 17 mei: Erfgoed in Beweging

Unesco Jongerencommissie x ErfgoedJong x JongVNK

Zaterdag 17 mei
15:00 - 17:30 uur

Mauritshuis
Plein 29
2511 CS Den Haag

Drie jongerenorganisaties voor kunst en erfgoed slaan de handen ineen voor een inspirerende middag in het Mauritshuis! De Unesco Jongerencommissie, Erfgoed Jong en Jong VNK zetten zich in voor de toekomst van erfgoed en willen met jou in gesprek! Want hoe gaan we als jonge generatie om met cultureel erfgoed in roerige tijden en een wereld die constant aan verandering onderhevig is?

We starten met een exclusief bezoek aan Huis in de Storm, een tentoonstelling die focust op de bewogen periode van het Mauritshuis in tijden van de Tweede Wereldoorlog. Daarna duiken we in het eerste panel dieper in de rol van erfgoed in tijden van conflict, met inspirerende sprekers en een ervaringsdeskundige. Daarna volgt een interactief panel met de kans om samen met de jongerenorganisaties na te denken over de toekomst van cultuur en erfgoed. Tijdens het programma wordt de actieve inbreng van de deelnemers zeer gewaardeerd. Jouw mening en ideeën zijn essentieel om de toekomst van erfgoed vorm te geven!

Meer informatie en aanmelden via link!

Expertsessie: Crisisbestendigheid op Maat!

Mauritshuis

Twee veiligheidsexperts van het Mauritshuis bieden op maat gemaakt advies aan kleinere musea in het kader van de Actiedag! Tijdens een persoonlijk bezoek delen zij hun expertise op het gebied van risicomanagement, crisismanagement en veiligheid en geven ze praktische aanbevelingen om de weerbaarheid van jouw museum te versterken.

Wat houdt het in?

- Advies op locatie, afgestemd op jouw situatie
- Direct toepasbare inzichten en verbeterpunten
- Een laagdrempelige manier om jouw museum veiliger te maken
- Bij voorkeur vindt dit plaats op de actiedag 14 mei 2025, maar het zou in overleg ook een ander moment kunnen.

Meld je aan met een korte motivatie of specifieke hulpvraag via *weerbaarerfgoed@unesco.nl*.

Mauritshuis

14 mei 2025

Wat kunnen jullie doen?

Kies een of meerdere van de onderstaande activiteiten om zelf met je instelling te organiseren

Richt een noodvoorraad in

een “EHBO koffer” voor de collectie: wat zit daar zoal in?

Doe een table-top oefening

“Wat als...” op een makkelijke manier oefenen hoe om te gaan met incidenten

Maak kennis met hulpdiensten uit de buurt

Ken je je wijkagent? Welke brandweerkazerne zit in jouw buurt?

Bel je belboom

Doe een test: is iedereen bereikbaar en zijn alle nummers nog actueel?

Risico inventarisatie met collega's

Het kan eenvoudig en effectief!

Doe-middag digitale veiligheid

Over digitaal opruimen, structuur en overzicht, phising etc.

Richt een noodvoorraad in

een “EHBO koffer” voor de collectie: wat zit daar zoal in?

Doel:
Een goed ingerichte noodvoorraad kan het verschil maken bij de eerste opvang van een calamiteit. Denk aan brand, wateroverlast, of andere noodsituaties waarbij de collectie betrokken is. Met een kleine voorraad van essentiële materialen kun je de eerste hulp verlenen die nodig is om erger te voorkomen. Het is praktisch een noodvoorraad aan te leggen die ‘mobiel’ is, denk aan een kar of een krat op wielen. Gebruik de onderstaande checklist en tips als inspiratie en ga vandaag nog aan de slag!

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen binnen een organisatie dit doen.
Bijvoorbeeld: hoofd Collectie, conservatoren, facilitair medewerker, gebouwbeheerder, vrijwilligersteam, team bedrijfshulpverlening, medewerker depotbeheer/magazijn.

Aanpak

1. Inventariseren: bespreek met een groepje collega’s welke materialen specifiek voor jullie collectie nodig zijn bij een calamiteit. Bekijk ter ondersteuning de voorbeeld checklist.
2. Verzamelen en aanschaffen: maak een lijst met benodigdheden, stel een budget op en schaf materialen aan.
3. In gebruik nemen: organiseer de noodvoorraad op een logische manier, label de inhoud en zorg voor een overzichtelijke checklist. Plaats de noodvoorraad op een plek waar je er gemakkelijk bij kunt.
4. Onderhoud en controle: controleer de inhoud regelmatig (bijv. altijd de 1e week van het nieuwe jaar) en vervang verouderde materialen
5. Training: maak collega’s bekend met bestaan, gebruik en locatie van de noodmaterialen.

TIPS

Betrek collega’s bij de inrichting en het onderhoud van de noodhulpkar om het draagvlak te vergroten.

Maak duidelijke afspraken met andere afdelingen over de locatie en het gebruik van de noodmaterialen..

Houd ontwikkelingen in noodbeheer bij en werk de kar bij met nieuwe materialen.

Benodigdheden:
De noodvoorraad bevat basisbenodigdheden voor een eerste bereddering van de collectie en deze bevat persoonlijke beschermingsmiddelen voor diegenen die de collectie gaan hanteren. Ga vooral met cofllega's in gesprek wat jullie nodig hebben want dat kan voor iedere instelling namelijk anders zijn. Een voorbeeld van een checklist vind je hieronder:

VOORBEELD CHECKLIST

Persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM):
☐ **Kleding: coverall, labjas**
☐ **Handschoenen (bijv. nitril, werkhandschoenen)**
☐ **Veiligheidsbril/-helm**
☐ **Veiligheidsmaskers (FFP3 / FFP2)**
☐ **Laarzen (diverse maten)**

Verpakkingsmaterialen:
☐ **Zachte doeken, keukenrol, bubble wrap**
☐ **Transparante zakken/transparant plastic (landbouwplastic)**
☐ **Labelmateriaal (zoals watervaste stiften, labels/etiketten)**

Transport- en evacuatiemiddelen:
☐ **Magazijnkar, depotkar, steekwagen, rolcontainer**
☐ **Klapkratten voor transporteren materiaal**

Reddingsmaterialen (wateroverlast):
☐ **Absorbtie materialen (matten, vellen, waterkerende worst, pig sock, etc.)**
☐ **Filtreerpapier, vlakfolie**
☐ **Dweilen, zwabbers, emmers, boothoosvat**
☐ **Klokpomp of natte/droge stofzuiger voor waterafvoer**

Gereedschap:
☐ **Scharen, schroevendraaier, hamer, tape**
☐ **Zaklampen, batterijen**

Communicatiemiddelen:
☐ **Telefoonlijst met noodnummers (hulpdiensten, medewerkers, salvagebedrijf, verzekering, etc.)**
☐ **Opladers mobiele telefoon**

Let op: voor iedere instelling kan een noodvoorraad er anders uit zien!

Doe een table-top oefening

"Wat als..." op een makkelijke manier oefenen hoe om te gaan met incidenten

Doel
Organiseer een praktische oefening om de kennis van bijvoorbeeld het gebouw en/of de noodprocedures op te frissen. Dit versterkt het bewustzijn rond veiligheid en zorgt ervoor dat de organisatie beter voorbereid is op incidenten.

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen binnen een organisatie dit doen.
Oefenen kan met bijvoorbeeld het BHV-team of tentoonstellingsteam.

Wat kun je doen?
Bedenk een incident en bespreek dat met elkaar. Je kunt uitgaan van een incident dat zich als eens heeft voorgedaan. Wie worden er allemaal door geraakt, zijn daar mensen bij betrokken, collectie, wat moet als eerste geregeld worden en waarom heeft dat prioriteit. Wie zijn allemaal betrokken bij de te nemen maatregelen, welke rol en/of verantwoordelijkheden hebben zij? Weten we dat eigenlijk wel en zijn hier afspraken over gemaakt en kent iedereen die?

Benodigdheden:
- Lijst met vragen of scenario's die tijdens de oefening kunnen worden besproken
- Schrijfmaterialen voor notities
- Eventueel plattegrond van het gebouw met aangegeven nooduitgangen, EHBO-punten en noodvoorzieningen

Checklist voor de oefening:

- ☐ Plattegrond van het gebouw
- ☐ Lijst met aandachtspunten en vragen
- ☐ Schrijfmaterialen

AANPAK

1. **Voorbereiding**
Bedenk een specifiek scenario. Het werkt altijd goed om een “wat als…” vraag te stellen.

Voorbeelden: “Wat als we 6 uur lang geen stroom hebben” of “wat als er 5 cm water in het depot/magazijn staat”.

Maak een lijst met aandachtspunten en vragen die tijdens de oefening behandeld worden.

Bijvoorbeeld: “Welke organisatieonderdelen hebben last van dit incident” maar ook,“ Wie is betrokken bij het oplossen van dit probleem”.

Je kunt daarna ook nog dieper kijken naar wie waarvoor verantwoordelijk is of zou moeten zijn.

2. **Tabletop-sessie**
Presenteer het scenario en laat het team een fictieve oplossing plannen bijvoorbeeld met gebruik maken van de plattegrond van het gebouw. Bespreek stap voor stap wat iedereen zou doen, hoe communicatie zou verlopen en welke uitdagingen iedereen voorziet.

3. **Evaluatie en Verbeterpunten**
Bespreek na afloop van de oefening wat goed ging en wat verbeterd kan worden. Noteer verbeterpunten en maak afspraken over eventuele vervolgstappen, zoals het aanpassen van procedures.

TIP!

Maak de oefening zo realistisch mogelijk door bijvoorbeeld tijdsdruk in te bouwen of scenario’s te wisselen. Doe regelmatig een dergelijke oefening zodat kennis en procedures actueel blijven.

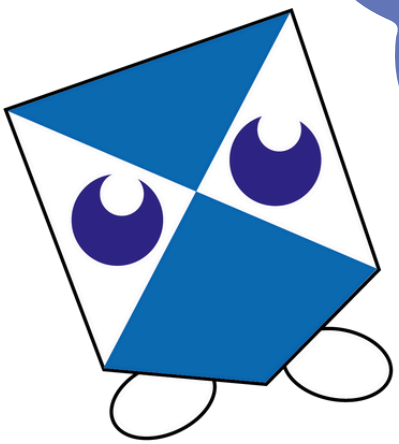

Maak kennis met hulpdiensten uit de buurt (en zij met jou!)

Ken je je wijkagent? Welke brandweerkazerne zit in jouw buurt?

Doel
Hulpdiensten bekend maken met je organisatie, het gebouw en de collectie.

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen binnen een organisatie dit doen.
Oefenen kan met bijvoorbeeld het BHV team of tentoonstellingsteam.

Wat kun je doen?
Nodig vertegenwoordigers van lokale hulpdiensten (zoals brandweer en politie) uit voor een kennismaking. Leg uit wat de organisatie doet, welke collectie er is, welke dingen binnen de organisatie spelen die relevant zijn voor hulpdiensten. Doe met elkaar een rondje door het gebouw en laat bijvoorbeeld zien waar hulpdiensten komen aanrijden. Bespreek hoe het intern geregeld is met opvang hulpdiensten (BHV etc.).

Deze kennismaking biedt ook een kans om zelf vragen te stellen. Hoe is jullie organisatie bijv. opgenomen in het aanvalsplan van de brandweer? Of denk ook eens aan een kennismaking met de veilgiheidsregio!

Benodigdheden
- Checklist voor specifieke aandachtspunten die je wilt bespreken met hulpdiensten.
- Plattegronden van het gebouw en kennis van het eigen gebouw.
- Kennis over de aanwezige veiligheidsvoorzieningen en noodprocedures.

TIPS

Bereid de route en aandachtspunten zorgvuldig voor zodat de rondleiding efficiënt en overzichtelijk verloopt.

Zorg voor een flexibele planning en luister actief naar de feedback van de hulpdiensten; zij kunnen waardevolle inzichten geven vanuit hun praktijkervaring.

Kijk ook eens naar de **Crisisposter**!

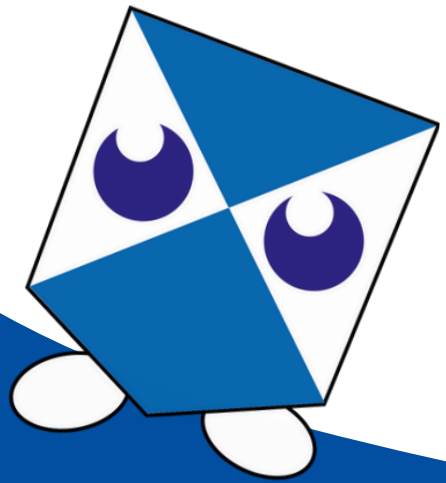

AANPAK

1. **Voorbereiding**:
Kennismaken met wijkagent:
   - Ga naar politie.nl en zoek daar via “Mijn buurt” de wijkagent op.
   - Neem contact op via het algemene nummer of vul een contactformulier in.
   - Maak een overzicht met vragen of aandachtspunten die je wilt bespreken.

   Kennismaken met lokale brandweer:
   - Zoek op onder welke veiligheidsregio (VR) jouw organisatie valt.
   - Zoek op brandweer.nl/*[naam VR]*/kazernes
   - Op de kaart op de website zie je alle kazernes in jouw VR.
   - Neem contact op en leg je uit waarom je graag kennis wilt maken met de brandweer die op jullie locatie aanrijdt als er bij jullie brand ontstaat. Maak een overzicht met vragen of aandachtspunten die je wilt bespreken.
   - Je kunt zelf ook open dagen van de lokale brandweer bezoeken om een eerste contact te leggen. Als deze er zijn staan die ook op de website vermeld.

2. **De kennismaking:**
Begin met een kop koffie! Leg uit wat je organisatie doet, vertel iets over de collectie en het belang daarvan. Loop een rondje door het gebouw, laat wat van de collectie zien in het depot of het magazijn. Vraag bijvoorbeeld naar de aanrijd route van de brandweer: als er brand is, waar komen zij dan aan? Welke informatie hebben zij over jouw organisatie ‘op de wagen’. Is het bekend dat er collectie aanwezig is. Ook kun je toelichten welke veiligheidsmaatregelen getroffen zijn voor het personeel en de collectie. Vraag hulpdiensten om feedback en bespreek mogelijke verbeterpunten. Noteer hun suggesties voor eventuele aanpassingen of uitbreidingen van (bestaande) plannen.

3. **Praktische Demonstraties (indien mogelijk):**
Simuleer een brandscenario met een nep collectie om hulpdiensten te laten zien hoe zij zouden kunnen helpen bij het voorkomen van (nog maar) schade aan erfgoed. Het gaat dan om eenvoudige handelingen als bijv. een schilderij losknippen en met voorkant op de grond plaatsen om erger te voorkomen.

Checklist voor de Crisis-rondleiding:

- Overzicht van vragen of aandachtspunten die je wilt bespreken.
- Kennis van het gebouw.
- Kennis van noodprocedures en veiligheidsvoorzieningen
- Schrijfmaterialen voor noteren tips en andere bevindingen.

Bel je belboom

Doe een test: is iedereen bereikbaar en zijn alle nummers nog actueel?

Doel:
Een actuele belboom/bellijst helpt jouw organisatie om snel en effectief te communiceren tijdens een calamiteit en zorgt dat cruciale informatie snel bij de juiste mensen terechtkomt.

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen dit doen.
Bijv. Hoofd BHV, gebouwbeheerder, vrijwilligersteam, team bedrijfshulpverlening, Hoofd Collectie of een directeur.

Benodigdheden:

- De meest recente versie van de belboom of bellijst met noodnummers
- Toegang tot telefoonnummers, personen en externe organisaties om de gegevens te verifiëren
- Een telefoon

Nog geen belboom? Maak er een!

Doel:
Inzichtelijk maken wie geïnformeerd moet worden in het geval van een calamiteit. Je kunt dat voor de hele organisatie doen of voor een deelonderwerp. Bijv. wie moet ik bellen als er iets met de collectie is (binnen kantooruren/buiten kantooruren).

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen dit doen. Wel is het belangrijk om te weten wie wat binnen de organisatie doet om de juiste personen in beeld te hebben. Bijv. Hoofd BHV, gebouwbeheerder, vrijwilligersteam, team bedrijfshulpverlening, afdelingshoofd.

Weten hoe je een belboom kunt opstellen?
Kijk hier!

AANPAK

1. **Controleer en update de Lijst:**
Ga stap voor stap door de lijst om te zien of alle namen en nummers actueel zijn.

   Bel de personen op de lijst om te controleren of zij nog werken bij uw organisatie en of hun nummer nog steeds correct is.

   Noteer wijzigingen in functie, telefoonnummer of afwezigheid van medewerkers die de organisatie hebben verlaten. Voeg nieuwe medewerkers toe die een rol hebben in de noodprocedures.

2. **Test de belboom:**
Voer een test uit om te zien of iedereen op de lijst bereikbaar is en of het belsysteem effectief werkt. Als er sprake is van een belboomstructuur vraag iedere gebelde medewerker dan om na afloop van het gesprek te bevestigen dat zij hun contactpersoon hebben bereikt. Noteer eventuele geblokkeerde nummers of problemen.

3. **Communicatie van de nieuwe lijst:**
Deel de geüpdatete lijst met alle betrokken medewerkers en geef instructies over het gebruik van de belboom in een noodgeval.Bewaar de geüpdatete lijst op een centrale en toegankelijke plek, zoals in een gedeelde map of een fysieke locatie binnen de organisatie die toegankelijk is voor bijv. het BHV-team en de beveiliging.

TIPS

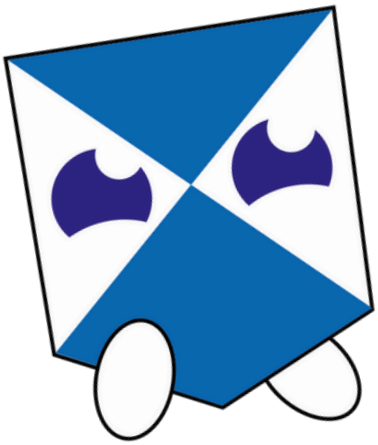

Plan deze controle regelmatig, bijvoorbeeld elk kwartaal, om te zorgen dat de lijst altijd up-to-date is.
Bel ook eens op een onverwacht moment, bijvoorbeeld ’s avonds of in het weekend.

Vraag collega’s om wijzigingen in contactinformatie direct door te geven, zodat de bellijst steeds actueel blijft.

Overweeg om een digitale versie van de lijst beschikbaar te maken die eenvoudig te bewerken is en voor iedereen toegankelijk blijft, zelfs op afstand.

Risico inventarisatie met collega's

Het kan eenvoudig en effectief!

Doel:
Met deze activiteit kun je op een eenvoudige manier interne en/of externe risico's voor de collectie en/of organisatie in kaart brengen. Daarbij kijk je per bedreiging hoe groot de kans is dat het risico werkelijkheid wordt, welke consequenties dat zou kunnen hebben voor de collectie/organisatie en welke maatregelen je kunt nemen om het risico en/of het effect te verkleinen of weg te nemen.

Door met een groepje collega's het gebouw te verkennen, merk je risico's sneller op en kun je direct nadenken over praktische oplossingen.

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen binnen een organisatie dit doen.
Bijvoorbeeld: Hoofd Collectie, conservatoren, facilitair medewerker, gebouwbeheerder, vrijwilligersteam, team bedrijfshulpverlening, medewerker depotbeheer/magazijn.

Benodigdheden
- Toegang tot *Risicokaart.nl* voor het identificeren van omgevingsrisico's
- Schrijfmaterialen of een tablet om notities te maken
- Plattegrond van het gebouw voor overzicht van kritieke zones
- Eventueel checklist met aandachtspunten zoals nooduitgangen, opslagruimtes, en beveiligingssystemen

Checklist voor de Risico-inventarisatie:
- Toegang tot *Risicokaart.nl* en *Regionaal Risicoprofiel*
- Schrijfmaterialen, fototoestel, laptop/tablet
- Plattegrond van het gebouw

TIPS

Betrek medewerkers uit verschillende afdelingen voor een breder perspectief.

Houd de inventarisatie praktisch en concreet, zonder te veel in detail te treden.

Plan deze inspectie regelmatig, zodat nieuwe risico's snel worden gesignaleerd en aangepakt.

AANPAK

1 **Voorbereiding:**
Stel een team samen en bespreek waar je je op wil focussen: de omgeving waar jullie gebouw zich bevindt (extern gericht) of het gebouw zelf (intern gericht).

2 **Omgeving van de organisatie (A)**
Gebruik de Risicokaart.nl tool met het overzicht van mogelijke risicosituaties die kunnen leiden tot ongevallen en rampen. Daar is te zien welke mogelijke risicovolle situaties er bij jouw organisatie in de buurt zijn.

Bekijk het Regionale Risicoprofiel van jouw Veiligheidsregio. Daarin wordt per regio aangegeven wat er kan gebeuren, hoe erg dat is en wat er aan gedaan wordt. Je kunt hier bekijken onder welke Veiligheidsregio jouw organisatie valt. Bespreek met de groep of de organisatie preventieve maatregelen kan/moet treffen naar aanleiding van jullie omgevingsonderzoek.

Koppel de bevindingen aan de uitkomsten van de rondgang door het gebouw (zie bij 2B).

Rondgang door het gebouw (B)
Verdeel het gebouw in secties. Maak groepjes van twee personen en verdeel de verschillende secties over de groepjes die gemaakt zijn.

Loop door het gebouw en bespreek per ruimte wat potentiële risico's zijn. Let op bijzonder ruimtes als depots/magazijnen, technische ruimtes etc. Bespreek ter plaatse wat opvalt en noteer per ruimte de grootste risico's (max. 3) die tijdens de rondgang naar voren komen.

3 **Bespreken bevindingen**
Laat alle groepjes/teams hun bevindingen presenteren aan de gehele groep en bespreek met elkaar welke risico's prioriteit hebben om aan te pakken en waarom. Neem daarin de resultaten van 2.a mee als er ook een analyse van de omgeving gemaakt is.

4 **Risicobeperkende acties**
Maak per risico een kort overzicht van mogelijke maatregelen die genomen kunnen worden. Denk bijvoorbeeld aan signalering, extra toezicht of beveiliging, betere afspraken etc.

5 **Taken en vervolg**
Overleg met elkaar wie wat kan doen en wat daarvoor nodig is (menskracht, tijd, geld etc.).
Maak concrete afspraken met elkaar over planning en taken.
Maak een vervolgafspraak om de voortgang te bespreken.

Doe-middag Digitale Veiligheid

Over digitaal opruimen, structuur en overzicht, phising etc.

Doel:
Verhogen van het digitale crisisbewustzijn door medewerkers op één dag eenvoudige stappen te laten ondernemen om hun digitale omgeving veiliger te maken.

Wie kan dit doen?
In principe kan iedereen dit doen.
Bijvoorbeeld: Afdelingshoofd, directeur, medewerker communicatie, afdeling Informatiehuishouding of collega's van ICT.

Wat ga je doen?
Tijdens de doe-middag Digitale Veiligheid doorlopen medewerkers een aantal praktische stappen om hun digitale werkplek op te schonen en veiliger te maken. Van het verwijderen van oude bestanden en e-mails tot het instellen van sterke wachtwoorden en het updaten van software.

TO DO'S:

- ☐ Controleer wachtwoorden
- ☐ Stel indien mogelijk 2FA in
- ☐ Verwijder oude bestanden
- ☐ Archiveer belangrijke documenten
- ☐ Ruim de e-mail inbox op en wees alert op phishing
- ☐ Controleer en installeer beveiligingsupdates
- ☐ Controleer VPN-instellingen en vermijd openbare WiFi
- ☐ Verifieer dat automatische back-ups goed werken

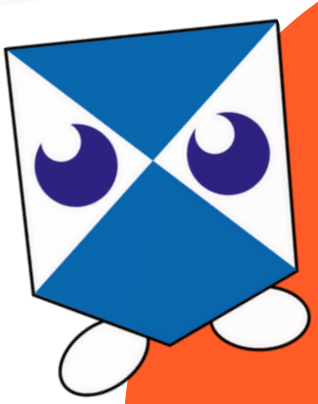

TIPS

Maak het leuk en laagdrempelig: Bied kleine beloningen of erkenning aan voor medewerkers die alle stappen doorlopen.

Verstrek snelle handleidingen of korte instructievideo's voor elke stap om het eenvoudiger te maken.

Plan deze dag periodiek, bijvoorbeeld elk kwartaal, om de digitale werkplek schoon en veilig te houden.

AANPAK

1. **Wachtwoordcontrole en Tweefactorauthenticatie (2FA):**
   - Wachtwoorden: Vraag medewerkers om hun wachtwoorden te controleren op sterkte en bied suggesties voor het aanmaken van veilige wachtwoorden. Moedig hen aan om een wachtwoordmanager te gebruiken om complexe wachtwoorden veilig op te slaan.
   - 2FA: Instructeer medewerkers om 2FA in te stellen voor hun werkaccounts. Dit biedt een extra beveiligingslaag, vooral voor gevoelige gegevens en veelgebruikte applicaties.

2. **Opschonen van Documenten en Bestanden:**
   - Vraag medewerkers om oude en onnodige bestanden te verwijderen of naar een beveiligde archiefopslag te verplaatsen. Dit verkleint de kans dat gevoelige informatie onbedoeld wordt blootgesteld en houdt het systeem sneller en veiliger.
   - Geef een overzicht van veilige opslagmethoden voor belangrijke documenten en herinner medewerkers eraan regelmatig een back-up te maken.

3. **Opruimen van de E-mail Inbox:**
   - Laat medewerkers hun inboxen opschonen door verouderde en onnodige e-mails te verwijderen en relevante berichten in mappen te organiseren.
   - Moedig hen aan om alert te zijn op phishing e-mails en stuur voorbeelden van verdachte e-mails die vermeden moeten worden.

4. **Beveiligingsupdates en Software-Controle:**
   - Vraag medewerkers om hun apparaten te controleren op beveiligingsupdates en deze zo nodig te installeren. Dit geldt zowel voor werkcomputers als persoonlijke apparaten die toegang hebben tot werkgegevens.
   - Herinner hen eraan hoe belangrijk deze updates zijn voor het dichten van beveiligingslekken.

5. **VPN-gebruik en Publieke WiFi-bewustzijn:**
   - Geef uitleg over het veilig gebruik van VPN's voor medewerkers die buiten kantoor werken en bespreek de risico's van openbare WiFi-netwerken. Dit vergroot hun bewustzijn over veilige connectie-opties.

6. **Digitale Back-up Check:**
   - Vraag medewerkers om te controleren of er automatische back-ups van hun bestanden zijn ingesteld. Bespreek hoe dit hen beschermt tegen dataverlies en ransomware-aanvallen.

14 mei 2025

Wat doen anderen?

Inspiratie vanuit deelnemende instellingen

Het Nieuwe Instituut:
Coffee Table:
Actiedag Weerbaar Erfgoed - CHV

Museum Heerenveen
Workshop Weerbaar Erfgoed

Joods Cultureel Kwartier
CHV-kits Controle en Evacuatielijst

Stichting Cultuur Twente
Historische Lezing en Ophalen Behoeftes

Huis voor de Kunsten Limburg, Erfgoed Brabant en Erfgoedhuis Zuid-Holland
Webinar-reeks Collectie in Bewaring

KB Nationale Bibliotheek
Webinar-reeks Collectie in Bewaring

Factulteit Archeologie, Universiteit Leiden
Conferentie Klimaatverandering en Erfgoedbescherming

Coffee Table: Actiedag Weerbaar Erfgoed - CHV

Nieuwe Instituut

Om de bewustwording van het belang van CHV te vergroten houdt het Nieuwe Instituut voor medewerkers een presentatie over CHV. Hierin wordt uitgelegd wat CHV is, wat het belang ervan is en hoe hun CHV-plan er bij het Nieuwe Instituut uitziet. Intern noemen zij deze presentaties Coffee Tables, waarbij deze editie in het teken staat van de Actiedag. Het is een intern programma, dus er kan niet van buitenaf worden deelgenomen aan deze bijeenkomst.

Historische Lezing en Ophalen Behoeftes

Stichting Cultuur Twente

De Stichting Cultuur in Twente organiseert een bijeenkomst tussen 13 en 15 uur in De Museumfabriek in Enschede. Daar komt de coördinator van de veiligheidsregio Twente spreken. Er wordt een historische lezing gegeven en vervolgens wordt er opgehaald wat instellingen al doen en waar behoefte aan is. De precieze informatie volgt.

CHV-kits Controle en Evacuatielijst

Joods Cultureel Kwartier

CHV-kits op alle locaties controleren
Het Joods Cultureel Kwartier heeft vier locaties: het Joods Museum, Joods Museum Junior, het Nationaal Holocaustmuseum, de Hollandsche Schouwburg en de Portugese Synagoge met de bibliotheek Ets Haim. Allen zijn opgenomen in het CHV-plan en op de locaties is een CHV-kit aanwezig. Op de actiedag wordt de inhoud van de kits nagelopen: er wordt gecontroleerd of de inhoud nog netjes geordend is, of de materialen nog goed zijn en of er materialen aangevuld moeten worden.

Evacuatielijst 'Ets Haim collectie' opstellen
De bibliotheek Ets Haim - Livraria Montezinos is meer dan 400 jaar oud en de oudste actieve Joodse bibliotheek ter wereld. De collectie werd in 2003 op de UNESCO-werelderfgoedlijst voor documenten, het Memory of the World Register, geplaatst. Op de actiedag willen wij een evacuatielijst opstellen van boeken die in het geval van een dreiging als eerste geëvacueerd zouden moeten worden.

Workshop 'Weerbaar Ergoed'

Museum Heerenveen

Op 14 mei 2025 organiseert Museum Heerenveen de workshop ‘Weerbaar Erfgoed’. Deze training richt zich op het versterken van de weerbaarheid binnen de erfgoedsector en is bedoeld voor medewerkers van Museum Heerenveen, maar staat ook open voor externen uit de culturele sector. Deelnemers leren hoe zij kunnen handelen bij incidenten zoals heterdaad diefstal, agressief gedrag en overvallen in musea.

De workshop behandelt onder meer:

1. Herkennen van afwijkend gedrag (1-2-3 methode);
2. Effectief aanspreken van personen in verdachte situaties;
3. Acties bij een heterdaad diefstal, agressie of overval;
4. Praktische casussen en oefeningen, waaronder een ontruimingsoefening.

De training wordt verzorgd door Erwin de Weerd, voormalig leidinggevende bij de politie en vaak in aanraking geweest met veiligheidsvraagstukken. Zijn ervaring en praktijkvoorbeelden maken deze workshop niet alleen leerzaam, maar ook praktisch en direct toepasbaar. De gratis workshop is primair bedoeld voor medewerkers van Museum Heerenveen.

Externe medewerkers en vrijwilligers uit de culturele sector zijn van harte welkom om zich aan te melden. Toegang voor externen is op volgorde van inschrijving en afhankelijk van de beschikbare plaatsen. Er is een ochtendsessie van 09.00 tot 12.30 uur en een middagsessie van 13.00 – 16.30 uur. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden via Museum Heerenveen.

Webinar-reeks 'Collectie in Bewaring'

Huis voor de Kunsten Limburg, Erfgoed Brabant en Erfgoedhuis Zuid-Holland

Huis voor de Kunsten Limburg, Erfgoed Brabant en Erfgoedhuis Zuid-Holland organiseren samen een webinar-reeks 'Collectie in Bewaring'. Hoewel de webinars niet op 14 mei plaatsvinden, sluiten ze volledig aan op het onderwerp van de Actiedag. Zet de volgende data in de agenda:

Webinar 2: Introductie op de tien schadefactoren
16 april 2025, 14:00-16:00 uur

Webinar 3: Risicoanalyse voor je collectie
22 mei 2025, 14:00 - 16:00 uur

Webinar 4: Risicoanalyse voor je organisatie
Najaar 2025.

Webinar 5: Het collectiehulpverleningsplan
Najaar 2025

Deelname aan de webinars is gratis. De webinars zijn los van elkaar te volgen én zijn later online terug te kijken. Ook worden er handige posters en wegwijzers ontwikkeld waarop je veel van de gedeelde informatie terug kunt lezen.

Meer informatie en aanmelden: website!

Interne activiteiten rondom veiligheidsbewustzijn

KB Nationale Bibliotheek

De KB organiseert activiteiten om het veiligheidsbewustzijn onder medewerkers te vergroten, met als doel om onze fysieke én digitale collecties te behouden en beschikbaar te stellen. Voor de fysieke collecties komt er een inzage in CHV, onder andere door het tonen van een korte video van een CHV-oefening en de CHV-kar. Het doel is dat medewerkers zich bewuster worden van de risico's en welke rol zij daar ook zelf bij spelen.

Ook faciliteert de KB de afsluiting van de actiedag in Club Erasmus.

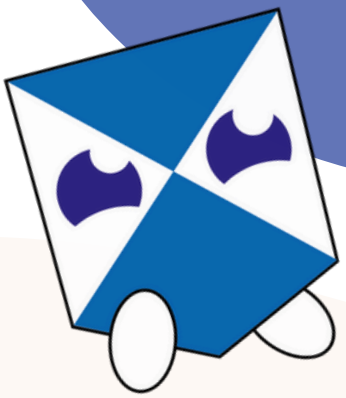

Conferentie Klimaatverandering en Erfgoedbescherming

Faculteit Archeologie, Universiteit Leiden

Op 16 mei 2025 organiseert de Faculteit Archeologie van de Universiteit Leiden een conferentie over klimaatverandering, erfgoedschade en de vraag naar herstelmaatregelen. Binnen dit kader draagt de faculteit bij met inzichten over de impact van klimaatverandering op archeologisch en materieel erfgoed, en reflecteert zij op de mogelijkheden én grenzen van herstel, compensatie en verantwoordelijkheid.

Het doel van de conferentie is om onderzoekers, erfgoedprofessionals en beleidsmakers samen te brengen om de uitdagingen en strategieën rond klimaatadaptatie en erfgoedbehoud te bespreken. Specifieke aandacht gaat uit naar erfgoed in Caribisch Nederland en andere overzeese gebieden van het Koninkrijk, waar de effecten van klimaatverandering op erfgoed vaak vroeg en ingrijpend zichtbaar zijn.

Meer informatie over de conferentie en aanmelding is te vinden via deze **link**.

14 mei 2025

Communicatie en Branding

Laat zien dat je meedoet!

De Nationale Actiedag Weerbaar Erfgoed maken we samen. Daarom is het fijn als iedereen die meedoet dit ook laat zien – naar collega's, bezoekers en het bredere publiek. Of je nu een interne oefening organiseert of een grote publieksactiviteit: met duidelijke en herkenbare communicatie vergroot je de impact van je initiatief én draag je bij aan de zichtbaarheid van de dag als geheel.

We zijn nog hard bezig met het afronden van een *toolkit* die iedereen kan gebruiken voor eigen communicatie en socials. Deze komt binnenkort online.

Wil je al communiceren naar de pers?
Je kan dit persbericht als voorbeeld gebruiken.

Heb je vragen of wil je al iets delen? Heb je iets moois gemaakt dat wij kunnen delen, of loop je ergens tegenaan?
Laat het ons weten via *weerbaarerfgoed@unesco.nl*. We helpen je graag én zetten je activiteit, met jouw toestemming, in de spotlight via onze eigen kanalen.

Ook zo'n mooie beachflag bij jouw instelling?
Download hier het ontwerp voor jouw eigen beachflag.

Je kunt de beachflag en bijbehorende accessoires bestellen via de website van Stuntvlaggen. Het ontwerp betreft de 'Beachflag Recht' in formaat 200 x 63 centimeter. Je kan tijdens het bestelproces de PDF uploaden, of deze achteraf aanleveren.

Let op: bestel ook de bijbehorende accessoires (voet en stokken), mocht je deze nog niet in huis hebben!

Een hele fijne
Actiedag 2025
gewenst!

Heb je vragen of wil je meer weten over de Actiedag Weerbaar Erfgoed 2025?

Website: www.unesco.nl/weerbaarerfgoed
Contact: weerbaarerfgoed@unesco.nl

Cultural Emergency Response

unesco Nederlandse Commissie

blue shield Nederland